

Schetsen uit het Echter land

door A. F. VAN BEURDEN.

VII.

ECHT EN DE GEHUCHTEN.

Wij behoeven niet meer te vertellen, dat Echt groot is; alleen het aantal gemeenten, waaraan het grondgebied van Echt grenst, bewijst dit al.

Van Berkelaar tot de Spaansche huiskens, van den Aasterberg tot Annadaal, loopt men drie dikke uren. Wat moet vroeger voor de inwoners een toer geweest zijn het naar de kerk gaan langs die slechte wegen. En wat een weg had de boer van den Dielgaard met Kerstmisnacht al achter den rug, als de koster na lang wachten, hem enkel hoorde aankomen met den langen „kuus” of wisscher voor de kerk en hem dan 't eerst, voor al het andere volk, inliet.

De westzijde der gemeente is begrensd door de Oude Maas, door den tak, die bij Contelmo onder Ohé en Laak de tegenwoordige Maas verliet en onder Maasbracht weer in de rivier viel.

Op het eiland door oude en nieuwe Maas gevormd, lag de vesting Stevensweert. De Oude Maas is langs de Echterzijde afgedamd; daar ligt de zoogenaamde Statendam. Oostelijk en voorde helft ook Zuidelijk vormt de Rijksgrens de scheiding.

De hooge steene palen beginnen aan Susteren met 312, loopen thans tot de Spaansche huiskens tot 324 en dan met verschillende bisnummers langs Saeffelen, Vucht en Haaren tot 349 door.

Noordelijk schieten St. Odliënberg, Posterholt, Montfort en Maasbracht tegen Echt aan.

De geheele grootte is 12.000 hectaren. Echt had vroeger drie poorten, de Zuyderpoort, de Maeseyckerpoort en de Noorderpoort.

De straten heeten Bovenste straat, Wyenstraat, St. Jooststraat, Bovenste Eind, Peijerstraat, 't Graf, Hingerderstraat, Diepstraat, Hofakker, Dekensteeg, Gasthuissteeg en Donkersteeg.

De Gasthuissteeg ontleent naar naam aan het gasthuis, dat op den hoek der steeg en de Bovenste straat stond en op de oude kaart van van Deventer reeds voorkomt.

Echt telde in de 17e eeuw 700 tot 800 inwoners, waarmede wel de stad alleen bedoeld zal zijn.

In 1742—2100, in 1830—3000, thans 6000 zielen.

De gehuchten van Echt zijn de volgende:

1. Sint Joost met ongeveer 300 inwoners.
2. 't Hingen met ongeveer 200 inwoners.
3. Schilberg met ongeveer 250 inwoners.
4. Peij met Wolfsberg, met ongeveer 700 inwoners.
5. De Slek met ongeveer 300 inwoners.
6. Het Gebroek met ongeveer 250 inwoners.
7. Ophoven, Aasterberg met ongeveer 200 inwoners.
8. Groot en Kleinberkelaar met ongeveer 400 inwoners.

9. Annadaal.
10. Putbroek.
11. Dielgaard.
12. Echterbosch.
13. Koningsbosch.
14. De Spaansche huiskens.
15. Lilbosch met den Pepinus.

Sint Joost heet naar St. Judocus, patroon van het klooster der Begaarden of Caulieten aldaar gesticht. Het klooster is in de XVIIe eeuw opgeheven. De kapel bleef voortbestaan, zooals wij in de Publications du Limb. IV pag. 102—103 kunnen lezen. Bij het altaar bevond zich in de kapel, die ledig staat een doopput, bij de kapel een kerkhof. Tot in 1748 werd in de kapel van Sint Joost op de Zondagen tot gemak der naburen Mis gelezen. In 1780 kocht de Ridder de Plevitz de hoeve en kreeg van den Bisschop verlof om wegens de bouwvalligheid der kapel het beneficie naar zijn huiskapel te Roosteren over te brengen. De laatste de Plevitz woonde tot in 1890 te Maeseyck en was danig aan den drank. Met hem stierf het geslacht uit. Een grintweg verbindt nu Peij en den Rijksweg met 't Hingen en Sint Joost.

't Hingen is een gehucht, dat aan den grooten weg en verder langs den nieuwen grintweg gelegen is en dat vele huizen telt. In de laatste jaren zijn vooral veel huizen gebouwd en de oude opgeknapt. De windmolen tusschen Peij en 't Hingen is een paar jaar geleden afgebroken.

Peij en de Wolfsberg zijn door de goede ligging van de kerk en het spoor, door de omzetting der zandbanen in grintwegen, door den bouw van groote scholen, door het electrisch licht en vele andere oorzaken gestegen en gaan steeds vooruit.

De Slek is door de wegverbetering veel gebaat. Waar de weg te breed en onregelmatig was, is het overschot bij de huizen getrokken, wat het goede uitzicht bevordert. Ook hier is de landbouw vooruit gegaan.

Het Gebroek is het gehucht, dat men met het spoor naar Susteren gaande, rechts achter Echt ziet liggen. Het volgt op het nieuwe huizenblok, dat op het veld gebouwd is tot leniging van den woningnood, die in Echt al even goed geheerscht heeft als ergens. Het Gebroek bestaat meest uit landbouwers.

Ophoven en Aasterberg liggen meer op Roosteren aan naar den waterkant, waar de beken de Canjel, de Molenbeek en de Groenbeek loopen, kort bij de oude Maas. In de beken vond men vroeger kleine kreeften. Of ze er nog zijn, is mij niet bekend. De Aasterberg is evenals Ophoven door een dijk voor het opdringende Maaswater beschut. Ten Noorden van Echt kort bij de stad Stevensweert liggen Groot en Klein Berkelaar met pannebakkerijen, een kapel en aan Zwaantjeshof een groote Tiendschuur, waarin tot voor eenige jaren het wapen eener abdissie gemetseld stond, want Zwaantjeshof was vroeger kloostergoed.

De Belgische eigenaar, uit Roermond afkomstig, heeft den hardsteen met 't wapen er uit gelicht en mede naar 't Walenland genomen, om hem daar in een huis te zetten, waar hij totaal niet past. Ook de rechte wijze niet, om de geschiedenis te dienen.

In het veld, precies aan de grens, ligt de groote hoeve Bosserhof geheel alleen met een paar witte kleine kappelletjes in de nabijheid. Bij de groote

hoeve ligt nog wat geboomte en hakhout, wat anders in het veld vanaf den Hof tot Echt toe niet te vinden is.

De Noordkant van Echt, van St. Joost naar het Leen, de Klinkhei en het Putbroek, is in de laatste jaren, vooral door den voortgang der ontginning, zeer van uitzicht veranderd.

Door het Esbroek komen wij aan 't oude kasteel Annadaal. Het kasteel zelf door Anna van den Bergh gebouwd, is afgebroken tot op een stuk poort na. Er staat nog eene hoeve en aan de overzij van den weg een landhuisje met hoeve. Het landgoed behoort tegenwoordig aan burggravin Ch. van Aefferden te Roermond.

Het Eschbroek is opnieu ingeplant, terwijl de lanen vernieuwd zijn.